

**BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH TA‘LIM O‘QITUVCHILARIDA KASBIY
TAYYORGARLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING O‘ZIGA
XOS PEDAGOGIC XUSUSIYATLARI**

ZUHRA AXMADXONOVA

*TOSHKENT KIMYO XALQARO UNIVERSITETI NAMANGAN FILYALI
“MAKTABGACHA VA BOSHLANG‘ICH TA‘LIM” YO‘NALISHI 2-KURS*

MAGISTRANTI

ILMIY RAHBAR:

MANZURA ASQAROVA

NamDPI

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo‘lajak boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchilarida kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirishning o‘ziga xos pedagogik xususiyatlari tahlil qilinadi. Boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchisining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish jarayoni, uning nazariy va amaliy tayyorgarligi, pedagogik faoliyatga moslashuvi hamda zamonaviy ta‘lim texnologiyalaridan foydalanish masalalari yoritiladi. Shuningdek, bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishda innovatsion pedagogik yondashuvlar, interaktiv metodlar va amaliy mashg‘ulotlarning ahamiyati ochib beriladi. Maqolada pedagogik oliy ta‘lim muassasalarida ta‘lim jarayonini samarali tashkil etish orqali bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish yo‘llari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari kelajakda boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchilarini tayyorlash tizimini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, bo‘lajak o‘qituvchi, kasbiy tayyorgarlik, pedagogik kompetensiya, pedagogik faoliyat, innovatsion ta‘lim texnologiyalari.

Bugungi kunda ta‘lim tizimini modernizatsiya qilish, uning sifatini oshirish hamda xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang‘ich ta‘lim bosqichi butun ta‘lim tizimining poydevori sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Shu sababli boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini yuqori kasbiy tayyorgarlikka ega bo‘lgan mutaxassis sifatida shakllantirish pedagogika fanining dolzarb masalalaridan biridir. Boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishini ta‘minlovchi, ularning intellektual, axloqiy va ijtimoiy sifatlarini shakllantiruvchi muhim pedagogik shaxs hisoblanadi.

Hozirgi davrda ta‘lim jarayoniga innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning keng joriy etilishi

bo'lajak o'qituvchilardan yangi bilim va ko'nikmalarni egallashni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirish, ularning pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish hamda amaliy faoliyatga tayyorlash masalasi alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi jarayonida nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, pedagogik faoliyatga ijodiy yondashuvni rivojlantirish ham muhim hisoblanadi. Chunki boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy mahorati o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, ta'lim jarayonini to'g'ri tashkil etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash hamda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish kabi omillar bilan chambarchas bog'liqdir.

Shu boisdan ham pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirish, uning pedagogik xususiyatlarini o'rganish va samarali metodlarni ishlab chiqish muhim ilmiy tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirishning o'ziga xos pedagogik xususiyatlari hamda uni samarali tashkil etish yo'llari tahlil qilinadi.

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Chunki boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan munosabati, fikrlash jarayonlari hamda shaxsiy rivojlanishining asosiy poydevorini shakllantiradi. Shu sababli boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ularning kasbiy bilimlari, pedagogik mahorati, metodik tayyorgarligi va shaxsiy sifatlarini kompleks rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi bir necha o'zaro bog'liq komponentlardan iborat bo'lib, ular nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, pedagogik kompetensiya hamda shaxsiy-professional sifatlarini o'z ichiga oladi. Nazariy tayyorgarlik jarayonida talabalarga pedagogika, psixologiya, didaktika va metodika fanlari bo'yicha fundamental bilimlar beriladi. Bu bilimlar bo'lajak o'qituvchilarga ta'lim jarayonining qonuniyatlarini tushunish, o'quvchilar rivojlanishining psixologik xususiyatlarini hisobga olish hamda samarali o'qitish metodlarini tanlash imkonini beradi.

Amaliy tayyorgarlik esa bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik faoliyatga moslashuvini ta'minlaydi. Amaliy mashg'ulotlar, pedagogik amaliyotlar hamda treninglar orqali talabalar o'z bilimlarini real ta'lim jarayonida qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlash jarayonida kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish, o'quvchilar

bilan samarali muloqot o'rnatish hamda dars jarayonini to'g'ri tashkil etish bo'lajak o'qituvchilar uchun muhim tajriba hisoblanadi.

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda kompetensiyaviy yondashuvdan keng foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, muammoli ta'lim, loyihaviy faoliyat, guruhli ishlash usullari hamda gamifikatsiya elementlaridan foydalanish talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularning pedagogik faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida refleksiv faoliyatni shakllantirish ham muhim pedagogik xususiyatlardan biri hisoblanadi. Refleksiya orqali talaba o'z faoliyatini tahlil qilish, pedagogik jarayonda yuzaga kelgan muammolarni aniqlash hamda ularni hal etish yo'llarini izlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa o'qituvchining professional rivojlanishiga hamda pedagogik mahoratini oshirishga xizmat qiladi.

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni qo'llash ham alohida ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv talabalarning individual qobiliyatlari, qiziqishlari hamda kasbiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishni nazarda tutadi. Natijada talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va kasbiy mas'uliyat kabi muhim sifatlar shakllanadi.

Bundan tashqari, pedagogik oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini amaliyot bilan integratsiyalash ham kasbiy tayyorgarlik samaradorligini oshiradi. Nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish orqali bo'lajak o'qituvchilar real pedagogik vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu esa kelajakda ularning professional faoliyatini muvaffaqiyatli olib borishiga zamin yaratadi.

Shu tariqa, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirish jarayoni ko'p qirrali pedagogik jarayon bo'lib, u nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, innovatsion texnologiyalar va shaxsiy-professional sifatlarning uyg'un rivojlanishini talab etadi. Mazkur omillarni hisobga olgan holda tashkil etilgan ta'lim jarayoni kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyasini shakllantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirish zamonaviy ta'lim tizimining muhim va dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'qituvchilarning intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Shu sababli ushbu bosqichda faoliyat olib boradigan

o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi yuqori darajada bo'lishi zarur. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ularning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, pedagogik mahorati hamda shaxsiy sifatlarini uyg'un rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishda nazariy ta'lim bilan bir qatorda amaliy mashg'ulotlar va pedagogik amaliyotlar muhim o'rin tutadi. Amaliy faoliyat jarayonida talabalar o'z bilimlarini real pedagogik vaziyatlarda qo'llash, o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish hamda dars jarayonini to'g'ri tashkil etish ko'nikmalarini egallaydilar. Bu esa ularning kelajakdagi pedagogik faoliyatga moslashuvini osonlashtiradi va professional kompetensiyasini shakllantirishga yordam beradi.

Shuningdek, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish muhim hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llash orqali talabalarning ijodiy fikrlashi, mustaqil ishlash ko'nikmalari hamda pedagogik faoliyatga bo'lgan qiziqishi yanada rivojlanadi. Bu esa kelajakdagi o'qituvchilarning ta'lim jarayonini samarali tashkil etishiga va o'quvchilarning bilim olish faoliyatini faollashtirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligida refleksiv faoliyatni shakllantirish, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni qo'llash hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash muhim pedagogik omillardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvlar orqali talabalar o'z pedagogik faoliyatini tahlil qilish, yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va ularni samarali hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Umuman olganda, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarlik tizimini takomillashtirish pedagogik oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etishni talab etadi. Nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, innovatsion texnologiyalar va pedagogik tajribaning uyg'unligi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishga hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois kelgusida boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik yondashuvlar va samarali metodlardan keng foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kadrlar tayyorlash milliy

dasturi”. – Toshkent, 1997.

3. Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2018.
4. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
5. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
6. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2015.
8. Qosimova K., Fuzailov S., Abdullayeva S. Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
9. Hasanboyeva O., To‘raqulov X., Hasanboyev J. Pedagogika. – Toshkent: Fan, 2016.
10. Ziyomammedov B. Pedagogika. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
11. Egamberdiyeva N. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
12. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2019.
13. Musurmonova O. Pedagogik kompetensiya va o‘qituvchi mahorati. – Toshkent: Fan, 2020.